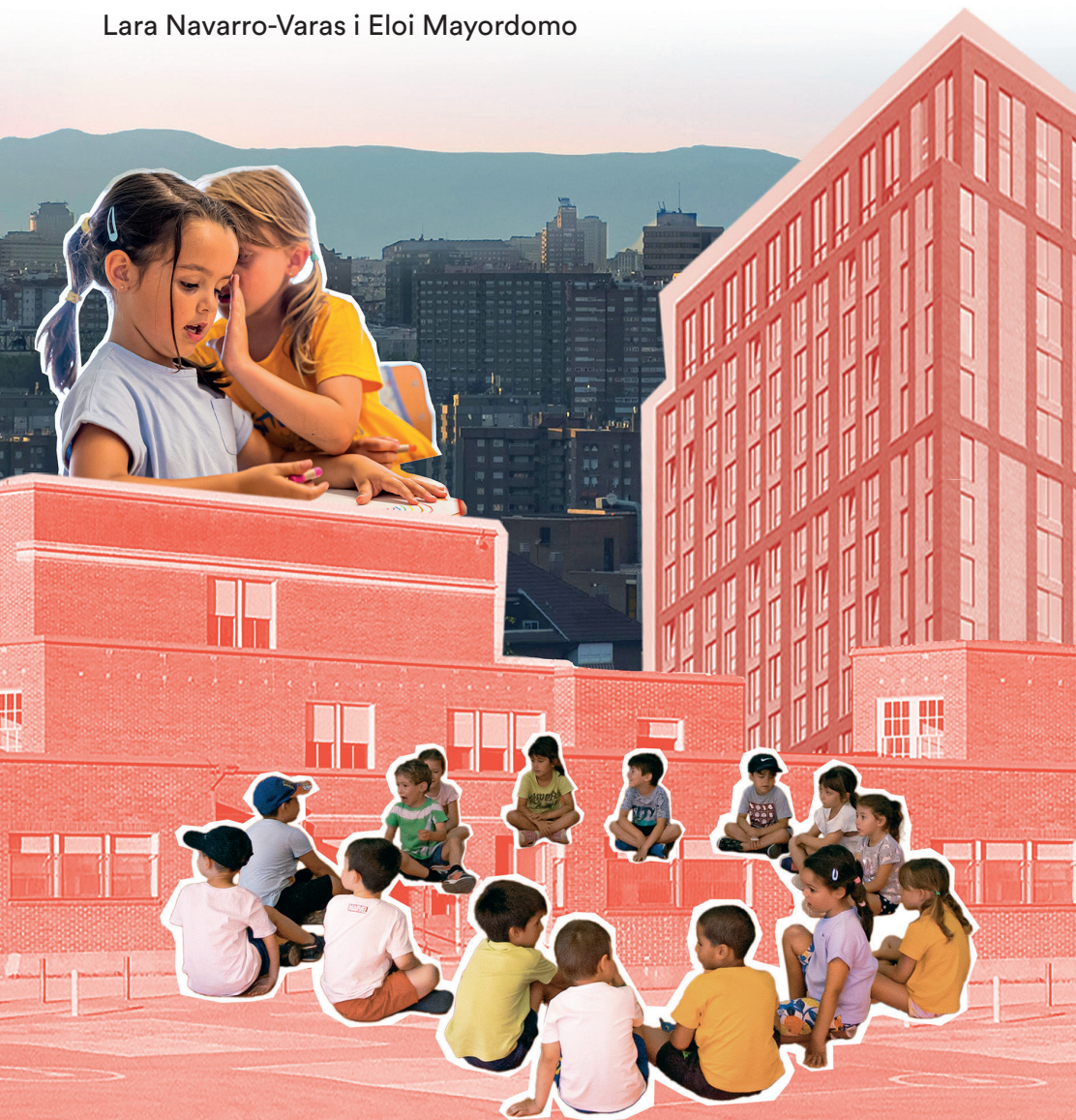

Anuari 2024

L'estat de l'educació a Catalunya

L'escola bressol a Catalunya, entre la universalitat i la gratuitat

Lara Navarro-Varas i Eloi Mayordomo

**L'escola bressol a Catalunya,
entre la universalitat i la gratuïtat**

Anuari 2024

L'estat de l'educació a Catalunya

L'escola bressol a Catalunya, entre la universalitat i la gratuïtat

Lara Navarro-Varas i Eloi Mayordomo

Lara Navarro-Varas. Investigadora en infància i polítiques socials, doctora en Sociologia per la UAB.

Eloi Mayordomo. Politòleg expert en serveis socials, infància i participació.

La col·lecció «Polítiques» és la col·lecció de referència de la Fundació Jaume Bofill. S'hi publiquen les recerques i els treballs promoguts per la Fundació amb més rellevància social i política. Les opinions que s'hi expressen corresponen als autors.

© Fundació Bofill, 2024

Girona, 34

08010 Barcelona

fbofill@fundaciobofill.org

<http://www.fundaciobofill.cat>

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència Creative Commons **Reconeixement 4.0 Internacional (CC BY 4.0)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear els continguts propis d'aquesta publicació, per a qualsevol finalitat, inclosa la comercial. Només us demanem que reconegueu l'autoria de la creació original.

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill estan disponibles per a descàrrega al web: www.fundaciobofill.cat

Primera edició: novembre del 2024

Directors: Margarita León i Bernat Albaigés

Autoria: Lara Navarro-Varas i Eloi Mayordomo

Edició: Fundació Jaume Bofill i Bonal·letra Alcompàs

Cap de projectes: Miquel Àngel Alegre

Coordinadora de projectes: Laura Morató

Cap de publicacions: Anna Sadurní

Disseny de la coberta: Anythink

Fotografia de la coberta: Uncle Jun

Disseny i maquetació: Mercè Montané

Impressió: Martín Arts Gràfiques (Barcelona)

Índex

1	L'escola bressol des d'una perspectiva d'equitat	1
2	L'educació infantil de primer cycle a Catalunya: un disseny institucional complex i desigual	2
	El primer cycle d'infantil: dinàmica i situació actual	5
3	Polítiques per traccionar el canvi	20
	Notes per a una avaluació prematura de la gratuïtat de l'i2	20
	La creació de noves places per via del fons Next Generation	29
	El finançament del servei	30
4	Estimació de places a mobilitzar per complir els objectius l'any 2025	33
5	Propostes i recomanacions	36
	Transformació del model de governança del primer cycle d'educació infantil	36
	Model de prestació de servei	39
6	Bibliografia	41

Índex de gràfics

1.	Taxes d'escolarització per grups d'edat i escenaris contrafactuals. Catalunya, cursos de 2000-2001 a 2022-2023	7
2.	Proporció de l'escolarització pública i privada segons grups d'edat. Catalunya, cursos de 2000-2001 a 2022-2023	9
3.	Taxes d'escolarització per titularitat segons grups d'edat. Catalunya, cursos de 2000-2001 a 2022-2023	10
4.	Taxes d'escolarització d'i1 i i2 per municipi (sense Barcelona). Catalunya, curs 2022-2023	14
5.	Taxes d'escolarització d'i1 i i2 segons titularitat. Municipis de més de 10.000 habitants que compleixen objectius d'escolarització 2025. Catalunya, curs 2022-2023	18
6.	Variació d'alumnes d'i2 segons variació d'infants de 2 anys (absoluts). Catalunya, curs 2022 - 2023	27

Índex de taules

1.	Taxes d'escolarització segons la nacionalitat dels infants. Catalunya, curs 2022-2023	12
2.	Taxes d'escolarització i assoliment d'objectius GIE per municipis, segons grandària. Catalunya, curs 2022-2023	15
3.	Places ofertes, totals i excedents, i percentatge d'ús del sistema. Catalunya, cursos de 2013-2014 a 2022-2023	22
4.	Taxes d'escolarització segons nivell i titularitat. Catalunya, cursos del 2021-2022 al 2022-2023	23
5.	Expedients tramitats de règim econòmic relatiu al finançament de la gratuïtat de l'i2	24
6.	Despesa unitària del servei, per alumne i preu suportat per la família de l'escola bressol	32
7.	Distribució de la despesa real de l'escola bressol (%)	33
8.	Nombre de places estimades per assolir els objectius de la GIE 2025 segons grups d'edat i grandària municipal	34

Índex de figures

1.	Variació territorial d'alumnes d'i2. Catalunya, curs 2022-2023	28
2.	Necessitat de places municipals per a l'assoliment dels objectius de cobertura d'i1 i i2 a Catalunya per al 2025	35

L'escola bressol des d'una perspectiva d'equitat

L'escola bressol centra gran part de l'actual debat sobre com fer efectiva la igualtat d'oportunitats. L'interès envers aquest servei és notable perquè, d'una banda, l'evidència científica constata que les intervencions d'educació i cura en edats primerenques contribueixen de forma significativa a un millor desenvolupament dels infants —especialment per a aquells que es troben en situació de major vulnerabilitat— i generen un cert efecte de promoció del capital social i cultural a través de la interacció amb altres adults i infants. D'altra banda, perquè si bé és cert que la provisió de cures es pot oferir des de diverses polítiques, el servei d'educació infantil constitueix, ara com ara, la pedra angular del sistema públic i alhora, sota el paradigma d'inversió social, se'l concep com un instrument de la política social amb capacitat per trencar el cicle de reproducció de les desigualtats. És per aquests motius, precisament, que en la majoria dels països europeus s'està fent un esforç per augmentar l'oferta existent d'aquest servei i, a la vegada per incorporar-hi els infants dels entorns més desafavorits i vulnerables.

A Catalunya, tot i que en les darreres dècades s'ha avançat significativament en la cobertura del servei, el repte és urgent i majúscul: tres de cada

deu infants viuen en risc de pobresa. Una taxa de pobresa infantil que es troba molt per sobre de la majoria dels països europeus i que mina les oportunitats d'aquells que hi creixen. En aquesta línia, la Garantia Infantil Europea ha designat uns objectius d'escolarització que els poders públics han d'assolir en els propers anys.

En aquest context, l'article que segueix caracteritza, en primer terme, la dinàmica i l'estat actual del sistema d'educació del primer cicle d'infantil des d'una perspectiva de la naturalesa pública/privada del servei, des d'una òptica d'equitat social i des d'una perspectiva d'equilibri territorial. A la segona part de l'article s'analitzen els efectes de les darreres polítiques públiques en la transformació d'aquest. Concretament, s'avalua l'aposta de la Generalitat de Catalunya per oferir gratuïtament el darrer curs del primer cicle de l'educació infantil (i2) i s'analitza l'impacte dels fons europeus en la mobilització de places públiques. Finalment, s'apunten algunes recomanacions adreçades a millorar la governança del sistema i a ampliar-ne la capacitat i impacte, i es plantegen algunes consideracions amb relació al model de prestació del servei.

L'educació infantil de primer cicle a Catalunya: un disseny institucional complex i desigual

L'educació infantil de primer cicle a Catalunya (0-2 anys) s'insereix en un disseny institucional complex: parteix d'un marc normatiu comú per al conjunt de l'Estat espanyol (la LOMLOE) i es desenvolupa a escala autonòmica (Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació), es presta a escala municipal i es cofinança entre la Generalitat, les corporacions locals i les famílies usuàries dels serveis. A diferència del segon cicle d'educació infantil (3-6 anys) —que s'ha consolidat mitjançant el dret a la universalització i la gratuïtat, i és homologable en criteris de qualitat, infraestructura i recursos humans a l'educació primària obligatòria (León *et al.*,

2022)—, està subjecte a la voluntat política i a la variabilitat pressupostària i es materialitza en un desenvolupament insuficient i desigual al llarg del territori.

No obstant això, s'identifiquen tres elements diferencials del context actual respecte a etapes anteriors:

1. El gran consens social i polític, sobretot en el marc europeu, al voltant dels beneficis d'ampliar l'escolarització primerenca i que es concreta en l'establiment d'objectius avaluables a curt termini.
2. El finançament per part d'administracions supramunicipals després de més d'una dècada de desinversió i de restriccions pressupostàries vinculades a la gran crisi del 2008.
3. Un context demogràfic de descens continuat de la natalitat.

Així, el paper de la Unió Europea ha estat clau en el reconeixement de la importància de les escoles bressol. Mitjançant diferents recomanacions i directives ençà de la darrera dècada, s'ha fet ressò de la recerca que evidencia els efectes positius de l'educació i l'acompanyament a les famílies en els primers anys de vida dels infants. Aquests guanys es concreten en forma de desenvolupament emocional i cognitiu dels infants, alhora que també tenen un efecte directe en l'increment de la conciliació familiar i en la millora de les perspectives i trajectòries laborals dels progenitors, especialment de les mares, ja que redueix la bretxa de gènere i l'impacte laboral de la maternitat. Disposar d'una oferta àmplia de recursos educatius i de qualitat per a la petita infància a l'espai de proximitat no només beneficia a llarg termini el conjunt de la societat, sinó que els guanys s'intensifiquen en el cas de les famílies amb menys recursos socioeconòmics.

Per a aquestes famílies la dimensió local adquireix encara més rellevància, en la mesura que depenen en major grau de la disponibilitat, accessibilitat i qualitat dels serveis públics de l'entorn més proper. No obstant això, perquè les polítiques dirigides a la petita infància es puguin

considerar dins una estratègia d'inversió social, és necessari que tinguin capacitat redistributiva. I això és el que també ha mostrat la recerca recent: a la majoria dels països, les famílies més vulnerables són justament les que es troben infrarepresentades en aquests espais educatius (Bonoli *et al.*, 2017; Kulic *et al.*, 2019). L'aprovació de la Garantia Infantil Europea (2021) i l'Estratègia Europea de Cures (2022) posen sobre la taula l'accés gratuït i universal de l'educació i l'aprenentatge primerenc per a tots els infants i sobretot els més vulnerables. L'Estratègia de Cures revisa els anomenats objectius de Barcelona i estableix la fita d'assolir per a l'any 2030 l'escolarització d'almenys el 50% dels infants. En paral·lel, la Garantia Infantil Europea sustenta el principi d'equitat de l'Estratègia en exigir als estats membres prendre accions concretes per garantir la presència i l'accés gratuït dels infants més desafavorits als serveis. El mecanisme de monitoratge insta els països a presentar plans d'acció amb objectius, eines i finançament per avaluar-ne el progrés. En el cas espanyol, es concreta en el Pla d'Acció Estatal per a la Implementació de la Garantia Infantil Europea (2022-2030) (d'ara endavant, GIE). Aquest pla estableix l'objectiu intermedi per a l'any 2025 d'assolir l'escolarització del 50% dels infants d'un any i del 75% dels de dos anys. La fita final per a l'any 2030 eleva les taxes al 55% i 85%, respectivament. Per als infants del quintil més baix de renda, es fixa l'escolarització del 50% i la garantia de gratuïtat.

La inversió pública constitueix sens dubte un altre element diferencial del context actual respecte a la darrera dècada. Per assolir aquestes fites, la Unió Europea ofereix, en termes de finançament: els fons del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (2023), que contempen específicament subvencionar infraestructures i el funcionament de places de nova creació del primer cicle d'educació infantil públiques prioritzant «l'accés de l'alumnat a les zones amb més incidència de risc de pobresa o exclusió social i l'extensió a les àrees rurals per garantir la compensació dels efectes que les desigualtats d'origen econòmic, social, territorial i cultural tenen sobre l'alumnat»; el 5% del Fons Social Europeu Plus —en la mesura que la taxa de pobresa infantil a Espanya supera amb escreix

la mitjana europea—, i els del Fons de Desenvolupament Regional. Al context català, cal afegir-hi el provinent de l'Acord marc entre el Departament d'Educació de la Generalitat i les entitats municipalistes (Generalitat de Catalunya, 2022a). Aquest acord reconeix l'assumpció per part de la Generalitat de Catalunya del cost del servei d'escolarització que satisfan les famílies dels infants de 2 anys (i2) a partir del curs 2022-2023.¹ També contempla desemborsar als municipis una part dels endarreriments acumulats entre els cursos 2012-2013 i 2018-2019.

El darrer aspecte que difereix d'etapes anteriors és la tendència a la baixa de la natalitat que ha estat continuada des del 2009 (Idescat, 2024). Més enllà de les implicacions de la baixa fecunditat vers el repte demogràfic, es constata, d'una banda, que quantitativament la població potencialment usuària dels serveis és menor i, en conseqüència, també ho és l'esforç per estendre la universalitat. Per l'altra, el pes creixent dels infants nascuts a Espanya de mare estrangera (Bayona-i-Carrasco i Domingo, 2024; Consejo Económico y Social, 2024; Idescat, 2024). En la mesura que actualment tres de cada quatre infants en risc de pobresa a Catalunya són d'origen migrant (Navarro-Varas *et al.*, a premsa), la gratuïtat dels serveis per als infants amb menys recursos socioeconòmics ha d'acompanyar l'expansió de l'educació infantil de primer cicle, si aquesta aspira a tenir capacitat redistributiva.

El primer cicle d'infantil: dinàmica i situació actual

L'escolarització en el primer cicle d'educació infantil a Catalunya els darrers vint-i-cinc anys ha experimentat un augment substancial. D'una taxa del 26,3% el curs 2000-2001 s'ha avançat fins a l'escolarització del 43,7% dels infants d'entre 0 i 2 anys el 2022-2023, de manera que se situa, igual que Espanya, en les primeres posicions respecte del conjunt de

.....
1. La gratuïtat del servei per a les famílies dels infants de dos anys es tracta en profunditat a l'apartat Notes per a una avaluació prematura de la gratuïtat de l'I2.

països europeus (León *et al.*, 2022). Deixant al marge els infants menors d'1 any —entenent que en aquest tram d'edat la protecció social està més relacionada amb la durada i remuneració de les llicències parentals—, es constata que per als infants d'11 la taxa el darrer curs és del 48,1% i pels d'12 pràcticament del 70%. A priori, Catalunya parteix d'una posició favorable per assolir els objectius del GIE establerts a curt i mitjà termini. No obstant això, a aquest creixement dels serveis de l'escola bressol cal aplicar-hi matisos importants: el context demogràfic, l'equilibri públic/privat, l'equilibri entre grups socials i l'equilibri territorial.

El context demogràfic

En primer lloc, cal identificar quin ha estat el mecanisme utilitzat perquè es produeixi aquest augment de les taxes d'escolarització en el conjunt de Catalunya a les dues darreres dècades. Si bé al període 2000-2010 la iniciativa pública explica clarament aquest augment,² l'escenari a partir de 2010 és un altre. I és que a partir d'aleshores la dinàmica demogràfica ha estat la protagonista. El descens continuat de la natalitat, xifrat en una pèrdua de la població objectiu del 32%, és el que ha permès el creixement de les taxes des d'aleshores. Tenint en compte aquest descens de la natalitat,³ la taxa d'escolarització se situaria al 32% pel que fa al grup d'11 i al 48,8% per a l'12 (Gràfic 1). Vist així, tant el percentatge d'alumnes escolaritzats d'1 any com els de 2 estarien per sota del registrat als cursos on es comptabilitza la natalitat més elevada a Catalunya. Per tant, a esca-la agregada per a Catalunya, l'augment de l'escolarització de la darrera dècada no pot atribuir-se a un augment de l'oferta.

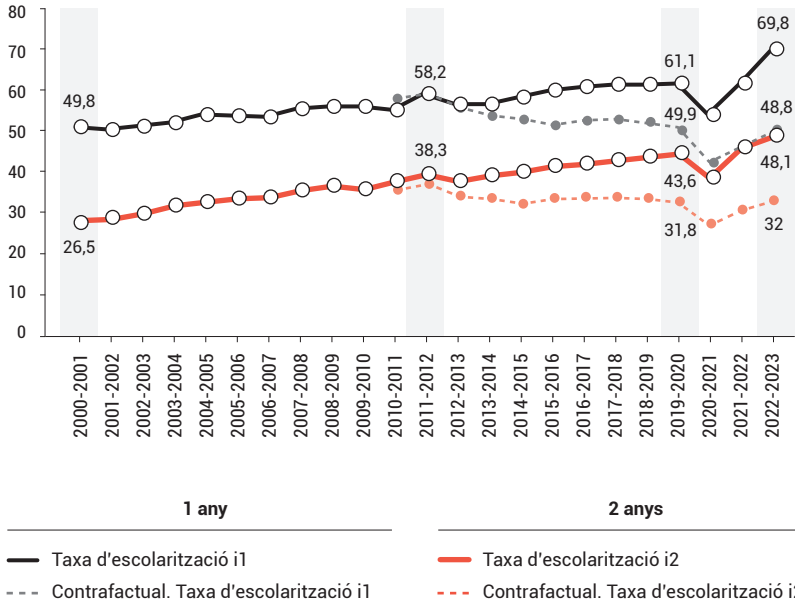
.....

2. El desplegament del *Mapa de llars d'infants de Catalunya 2004-2008* i la Llei 5/2004 de creació de llars d'infants de qualitat constitueixen els fonaments legislatius d'aquesta etapa.

3. Amb l'objectiu de quantificar el pes explicatiu del descens de la natalitat en l'augment de les taxes d'escolarització s'ha operativitzat un escenari contrafactual al qual es manté estable en el temps la població objectiu dels serveis (el denominador). Aquesta s'ha fixat en el nombre d'infants de 0 a 2 anys (desagregats per grups d'edat) de l'any 2010.

GRÀFIC 1

Taxes d'escolarització per grups d'edat i escenaris contrafactuals. Catalunya, cursos de 2000-2001 a 2022-2023

Font: elaboració amb dades del Ministeri d'Educació.

Equilibri públic/privat

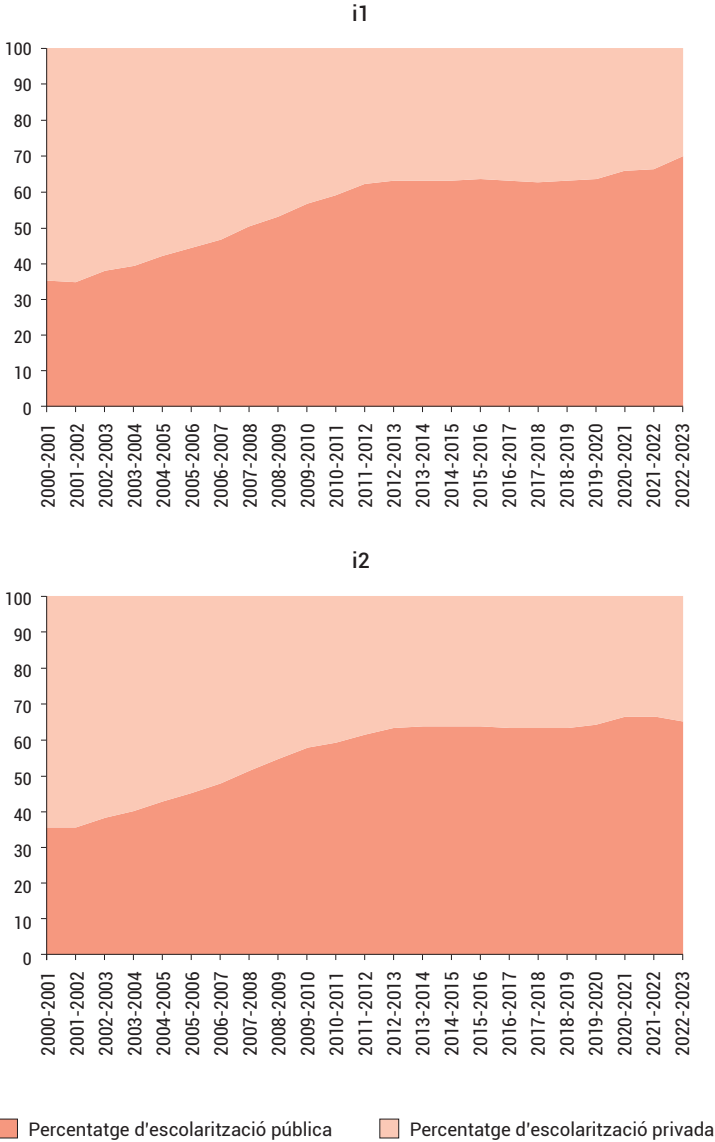
Un segon aspecte a considerar és el pes de la provisió pública i privada en l'escolarització de la petita infància. En aquest sentit, els infants escolaritzats en centres de titularitat privada s'ha reduït substancialment, i ha passat de representar dos de cada tres alumnes el curs 2000-2001 a representar un de cada tres actualment (Gràfic 2). En termes de taxes (Gràfic 3), el percentatge d'escolarització pública és del 31,3% per als infants d'1 any i del 48,9% per als de 2 anys.

La reducció de l'escolarització privada al llarg del període ha estat notable. Es tracta d'un tipus de provisió molt sensible als cicles econòmics

donat que, d'una banda, els estàndards de qualitat en la provisió es mantenen estables; mentre que, de l'altra, la demanda del servei en temps de crisi econòmica propicia que les famílies busquin alternatives de cura com una estratègia de reducció de la seva despesa. Així mateix, la incorporació de la població amb major situació de vulnerabilitat és molt limitada. D'una banda, perquè el preu és superior, i òbviament limita l'accés de les famílies amb més necessitats econòmiques; però, de l'altra, perquè l'atenció a la diversitat dels alumnes és més costosa i alhora la capacitat dels poders públics per donar-hi suport governant plans d'intervenció coordinats són més complexos.

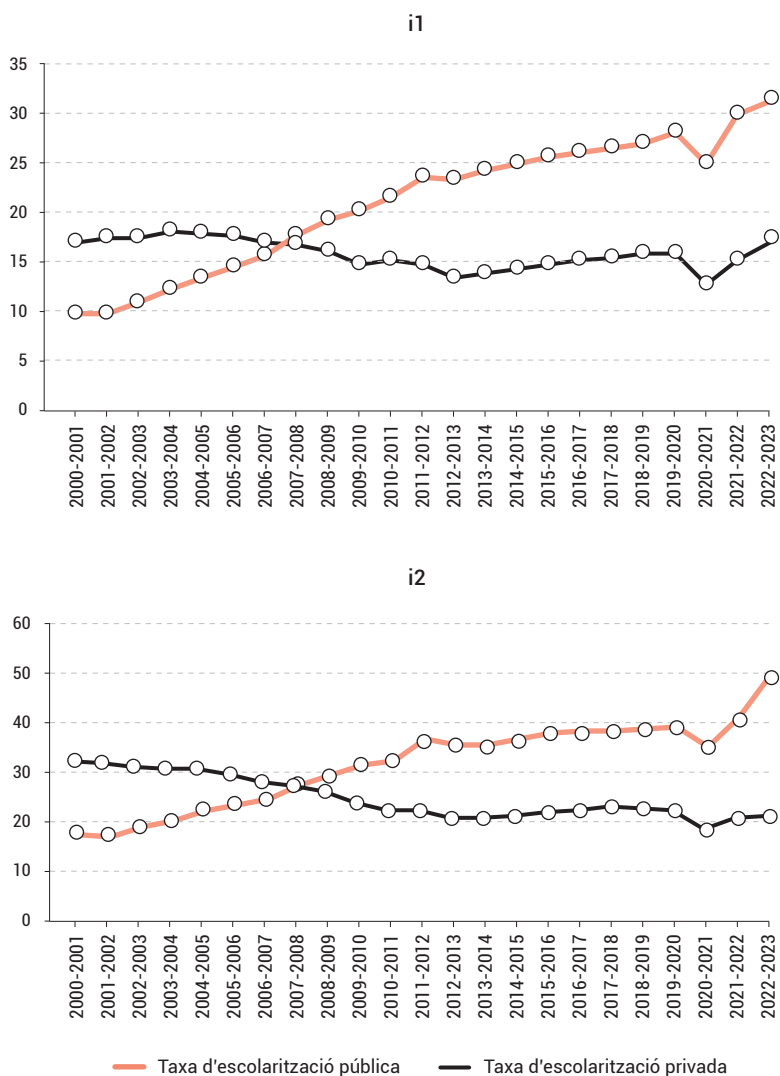
GRÀFIC 2

Proporció de l'escolarització pública i privada segons grups d'edat. Catalunya, cursos de 2000-2001 a 2022-2023

GRÀFIC 3

Taxes d'escolarització per titularitat segons grups d'edat. Catalunya, cursos de 2000-2001 a 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estadística de l'Ensenyament, Dept. d'Educació, Generalitat de Catalunya.

Equilibri entre grups socials

El servei de l'escola bressol com a política amb capacitat redistributiva és el principal repte a entomar actualment a escala europea i encara amb més èmfasi a Espanya i a Catalunya, on les taxes de pobresa infantil es mantenen estructuralment per sobre del 30%. Així, no es tracta només d'expandir la cobertura del servei sinó, alhora, garantir-hi la presència dels infants amb més necessitats socioeconòmiques.

Malgrat que no es disposa de la informació de l'alumnat segons la renda de les famílies, s'ha dut a terme una aproximació a aquest objectiu mitjançant la nacionalitat dels infants, donat que l'origen migrant constitueix, avui en dia, un dels factors amb més capacitat explicativa de la pobresa infantil. Així, mentre que la taxa de pobresa per als infants d'origen nacional és de l'11%, per als de nacionalitat estrangera aquesta s'eleva fins a pràcticament el 60% (Navarro-Varas *et al.*, a la premsa). D'acord, doncs, amb els objectius de la GIE, les taxes d'escolarització dels infants amb insuficiència de recursos haurien d'assolir el 50%. A Catalunya, el curs 2022-2023 l'escolarització dels infants de nacionalitat estrangera és del 13,5% al grup d'i1 i del 28% al grup d'i2, mentre que pel que fa als infants amb nacionalitat espanyola els percentatges ascendeixen al 58,3% i al 82,1%, respectivament (Taula 1). S'observa, a més a més, com l'ús de la bressol per part dels infants d'origen migrant passa pels serveis de titularitat pública. Això és, en l'actualitat existeix una clara diferenciació entre els infants d'acord amb el seu origen migrant no només en termes de presència, sinó també en clau de la naturalesa de la provisió, i depenen en major mesura de la disponibilitat i accessibilitat dels serveis de naturalesa pública.

TAULA 1**Taxes d'escolarització segons la nacionalitat dels infants. Catalunya, curs 2022-2023**

	ALUMNES			POBLACIÓ	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ		
	Total	Públic	Privat		Total	Pública	Privada
Nacionalitat estrangera							
Total	5.849	4.471	1.378	39.003	15	11,5	3,5
< 1 any	338	244	94	12.507	2,7	2	0,8
1 any	1.774	1.285	489	13.139	13,5	9,8	3,7
2 anys o més	3.737	2.942	795	13.357	28	22	6
Nacionalitat espanyola							
Total	71.426	47.758	23.668	137.046	52,1	34,8	17,3
< 1 any	6.388	4.044	2.344	44.385	14,4	9,1	5,3
1 any	27.063	17.475	9.588	46.384	58,3	37,7	20,7
2 anys o més	37.975	26.239	11.736	46.277	82,1	56,7	25,4
Total							
Total	77.275	52.229	25.046	176.049	43,9	29,7	14,2
< 1 any	6.726	4.288	2.438	56.892	11,8	7,5	4,3
1 any	28.837	18.760	10.077	59.523	48,4	31,5	16,9
2 anys o més	41.712	29.181	12.531	59.634	69,9	48,9	21

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estadística de l'Ensenyament, Dept. d'Educació, Generalitat de Catalunya i Cens de Població Anual, INE.

L'equilibri territorial

El disseny competencial vigent de l'educació infantil de primer cicle es tradueix en un desenvolupament molt heterogeni a escala local. L'escolarització de la petita infància i la naturalesa pública/privada de la mateixa difereix enormement entre municipis. I més enllà, la titularitat pública dels serveis, assumida històricament i majoritàriament a Catalunya per les administracions locals (Blasco, 2017), no és garantia d'un model comú. Així, els municipis catalans presenten una gran varietat pel

que fa al desenvolupament de l'oferta pública, però també pel que fa al disseny i a la gestió, de manera que es pot identificar una elevada heterogeneïtat dins del sector públic (Navarro Varas, 2022).

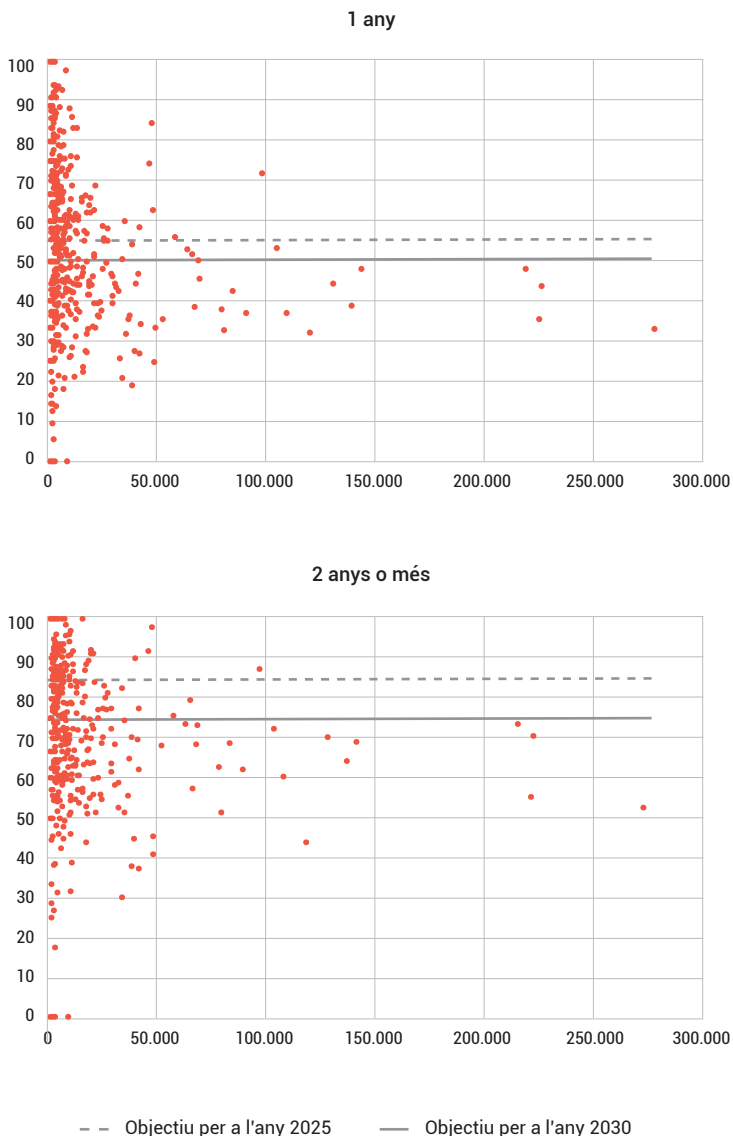
Atenent pròpiament a l'escolarització, s'observa una gran variància arreu del territori (Gràfic 4). Al marge dels municipis de menys de 10.000 habitants,⁴ els infants matriculats en educació infantil de primer cicle se situen en un ampli interval tant en el grup d'i1 (del 18% al 86%) com en el d'i2 (del 30% al 100%). L'agrupació dels municipis d'acord amb la grandària poblacional (Taula 2), redueix la dispersió sobretot pel que fa als municipis entre 50.000 i 70.000 habitants i als de més de 70.000. Tot i això, les taxes entre ens locals arriben a duplicar-se. L'heterogeneïtat en els grups de municipis que tenen entre 10.000 i 20.000 habitants i en el grup de municipis entre 20.000 i 50.000 habitants són les més elevades. Si es consideren els objectius marcats per la GIE, aproximadament un terç dels municipis els complirien actualment tant per a i1 com per a i2. Segons la grandària poblacional, els municipis entre 10.000 i 20.000 estarien aproximadament per sobre del 40% tant per a l'i1 com per a l'i2; els de 20.000-50.000, aproximadament un terç per a ambdós grups d'edat; en el grup 50.000-70.000 estarien complint els objectius per a i1 en el percentatge més elevat, però si considerem l'i2, es redueix considerablement, al 28%. En tot cas, són els municipis més poblats els que en termes relatius estan pitjor posicionats amb relació al compliment dels objectius (només 3 dels 16 municipis per a l'i1 i 1 per a l'i2).

.....

4. Constitueixen gairebé el 87% dels 947 municipis de Catalunya, però concentren només el 18% de la població de 0 a 2 anys. L'atomització territorial en municipis molt petits a escala poblacional presenta, a més a més, dificultats a l'hora de calcular les taxes d'escolarització, en la mesura que l'Estadística de l'Ensenyament recull el municipi d'escolarització dels infants, i no el de residència. Aquest desajust entre els infants de 0-2 anys residents al municipi i la població escolaritzada al municipi es fa més palès en els municipis amb pocs habitants.

GRÀFIC 4

Taxes d'escolarització d'i1 i i2 per municipi (sense Barcelona). Catalunya, curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estadística de l'Ensenyament, Dept. d'Educació, Generalitat de Catalunya.

TAULA 2

Taxes d'escolarització i assoliment d'objectius GIE per municipis, segons grandària. Catalunya, curs 2022-2023

	ESCOLARITZACIÓ I1				ESCOLARITZACIÓ I2			
	Mín.	Màx.	Nre. de municipis > 50%	Nre. de municipis > 55%	Mín.	Màx.	Nre. de municipis > 50%	Nre. de municipis > 55%
De 10.000 a 20.000 hab. (57)	21,1	86	23 (40,4%)	21 (36,8%)	43,8	100	23 (40,4%)	14 (24,6%)
De 20.000 a 50.000 hab. (45)	18,9	84,5	16 (35,6%)	21 (36,8%)	30,8	100	15 (33,3%)	5 (11,1%)
De 50.000 a 70.000 hab. (7)	35,5	56,2	4 (57,1%)	21 (36,8%)	57,3	79,5	2 (28,6%)	14 (24,6%)
Més de 70.000 hab. (16)	32,2	71,8	3 (18,8%)	21 (36,8%)	44,1	87,5	1 (6,3%)	0 (0%)
Total (125)	48,1		46 (36,8%)	34 (27,2%)	69,8		41 (32,8%)	20 (16%)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estadística de l'Ensenyament, Dept. d'Educació, Generalitat de Catalunya i Cens de Població Anual, INE.

Una anàlisi més aprofundida sobre els municipis que assolixen actualment els objectius de la GIE, ens permet identificar quina és la via emprada. En aquest sentit, s'identifiquen tres models amb relació a la naturalesa pública/privada de l'educació infantil per a la petita infància en cadascun dels municipis (Gràfic 5). Els models són anàlegs per als dos grups d'edat, els municipis són pràcticament els mateixos i mostren coherència i trets definitoris comuns pel que fa a tot el cicle educatiu. El primer model identificat es caracteritza per un elevat grau de desenvolupament dels serveis públics amb nul·la o residual presència del sector privat en la consecució dels objectius (quadrant superior esquerre dels gràfics). En aquest cas, sí que s'observa una presència important de municipis amb menys de 20.000 habitants i/o àrees de densitat de població intermèdia, com ara Arenys de Mar, Lliçà de Munt o l'Escala. L'excepció a aquesta tipologia serien els municipis de Barberà del Vallès, el Prat de Llobregat, Sant Joan Despí i Badia del Vallès, que malgrat ser ciutats

grans o àrees densament poblades tenen una oferta privada poc rellevant.⁵ El segon model presenta com a trets definitoris l'escolarització proveïda i, per tant, garantida, a escala pública per sobre de la mitjana de Catalunya, però també amb un pes per sobre de la mitjana amb relació a la provisió privada (quadrant superior dret dels gràfics). Aquest model el segueixen municipis de densitat poblacional intermèdia, com Abrera o Sant Sadurní d'Anoia, o municipis amb elevada densitat (Sant Feliu de Llobregat o Esplugues de Llobregat), però que en tot cas no superen els 50.000 habitants. El tercer dels models es caracteritza principalment perquè l'assoliment de les taxes d'escolarització marcades per les directives europees es duen a terme amb una preponderància important del sector privat (quadrant inferior dret). Això és, en aquests municipis el desenvolupament del sector públic és inferior als valors mitjans per a Catalunya, el privat, superior. Els municipis densament poblats, com ara Gavà, Igualada o Sant Cugat del Vallès, estan més representats en aquesta tipologia, però també ciutats mitjanes com Ripoll o Berga.

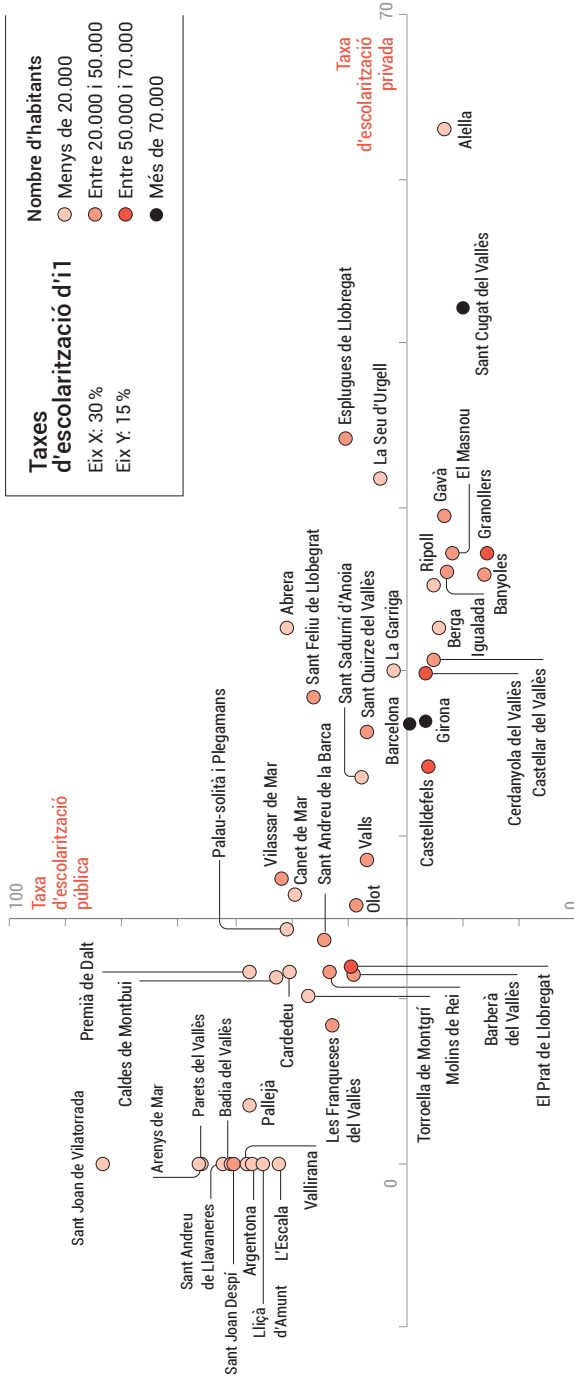
Malgrat que en tots aquests casos es compleixen les directives europees d'escolarització de la petita infància, els models identificats difereixen pel que fa als reptes en clau d'equitat. Així, el desenvolupament de l'educació infantil mitjançant, principalment, la mercantilització dels serveis la converteix en menys accessible per a les famílies, ja que exclou *de facto* dels recursos educatius la població que no se'ls pot permetre. Podria donar-se el cas, però, que als municipis on hi ha menys presència d'escola bressol pública, aquesta es regeixi per uns criteris en pro de l'equitat pel que fa a l'accés i al preu (gratuïtat) ajustats a les necessitats socials del seu municipi. No obstant això, a cap dels municipis llistats —amb una oferta pública molt limitada i sotmesa al criteri d'aleatorietat mitjançant sorteig— existeixen criteris d'accés que garanteixin l'entrada de les famílies en risc de pobresa. En paral·lel, tots mostren poca capacitat

5. Badia del Vallès també seria, en aquest cas, una excepció en tractar-se d'un municipi densament poblat, tot i que també és una excepció perquè la titularitat dels centres públics no són de l'administració local, sinó del Departament d'Ensenyament d'acord amb el desplegament al seu moment del Mapa de Llars d'infants 2004-2008.

redistributiva amb relació al preu del servei (ja sigui perquè es regulen de manera lineal independentment de la renda disponible de les famílies o perquè els elements que defineixen la tarifació social vigent invaliden el caràcter progressiu de la mesura en si). A més a més, dipositar sobre l'escolarització privada l'educació de la petita infància la sotmet a la incertesa dels cicles econòmics i, en conseqüència, a una lectura en clau de guanys i beneficis econòmics per sobre dels educatius i socials. Sens dubte, els municipis identificats al primer model redueixen en gran mesura les dificultats d'accés pel que fa a la disponibilitat de places públiques de les famílies amb menys recursos econòmics, però la provisió pública tampoc és garantia *per se* d'una major equitat. En aquest sentit, si la disponibilitat pública no va acompanyada de criteris d'accés que prioritzin l'accés de les famílies en risc de pobresa i si el sistema de preus públics no s'estableix amb relació a la capacitat econòmica de les famílies, els biaixos en l'ús dels serveis no desapareixen. Cap dels municipis esmentats es regula per criteris específics d'accés al servei en funció de la renda, mentre que quant al preu alguns sí que apliquen un sistema de tarifació, però no tots el fan extensiu al servei educatiu de migdia (menjador). En definitiva, malgrat que l'elevat desenvolupament públic dels serveis afavoreix l'entrada dels infants més vulnerables, no elimina la inaccessibilitat econòmica dels serveis en tant que la titularitat pública no és sinònima de gratuïtat.

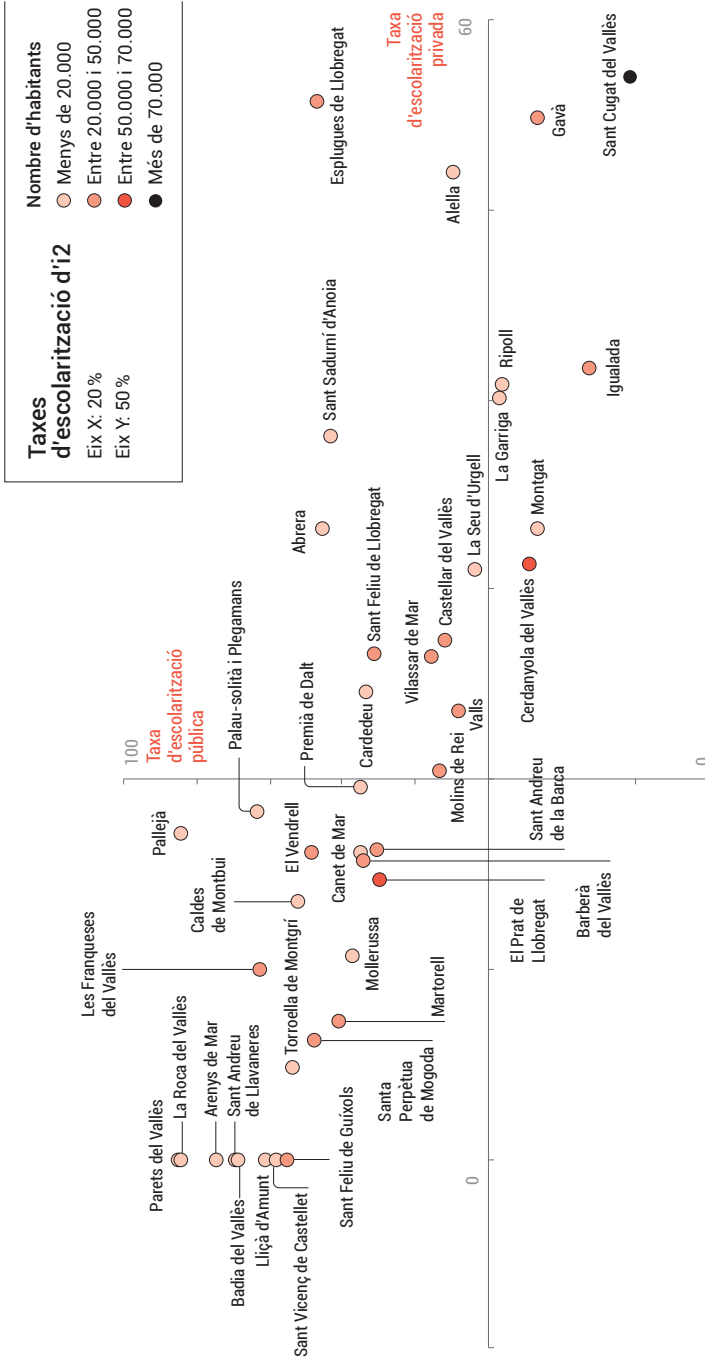
GRÀFIC 5

Taxes d'escolarització d'i1 i i2 segons titularitat. Municipis de més de 10.000 habitants que compleixen objectius d'escolarització 2025. Catalunya, curs 2022-2023

Nota: els valors de creuament entre l'eix X (taxa d'escolarització privada) i l'eix Y (taxa d'escolarització pública) s'han referenciat amb relació a les taxes del grup d'i1 per al conjunt de Catalunya (15% en l'escolarització privada i 30% en la pública).

Nota: els valors de creuament entre l'eix X (taxa d'escolarització pública) i l'eix Y (taxa d'escolarització privada) s'han referenciat amb relació a les taxes del grup d'i2 per al conjunt de Catalunya (20% en l'escolarització privada i 50% en la pública).

Font: elaboració pròpia a partir de l'Estadística de l'Ensenyament, Dept. Educació, Generalitat de Catalunya.

Polítiques per traccionar el canvi

Com s'esmenta amb anterioritat, un dels trets diferencials del context actual respecte de la dècada anterior és la intervenció pública. En aquest sentit, a continuació s'avaluen les potencialitats de les principals polítiques implementades a Catalunya els darrers anys: la introducció de la gratuïtat del servei d'escolarització a l'i2, el finançament de places de nova creació i el model de finançament en el nou escenari.

Notes per a una avaluació prematura de la gratuïtat de l'i2

A finals del 2021 es produïa una de les principals transformacions del sistema: el Departament d'Educació assumia a partir del curs 2022-2023 el terç del finançament que satisfien les famílies corresponent a l'i2,⁶ de manera que s'establia un mòdul fix de 1.600 euros per plaça i any amb l'objectiu, a mitjà termini, d'anar estenent la mesura al conjunt del primer cicle. L'aposta del Departament representava un gir substancial en l'impuls de la política, en què, recordem-ho, fins i tot es va abandonar el finançament del terç que li pertocava en el període de la gran crisi, despesa econòmica que va ser assumida per part de les diputacions. Tal com es recull en l'*Informe d'impacte econòmic i social* (Dept. d'Educació, Generalitat de Catalunya, 2022b), l'impuls de la política persegueix incrementar la taxa d'escolarització i garantir l'equitat i la igualtat d'oportunitats en el conjunt del territori i per a tots els estrats socials.

Malgrat que la introducció de la gratuïtat a l'i2 és recent i encara no s'ha fet públic l'informe de l'avaluació de la implementació, podem esbossar algunes consideracions.

6. Disposició addicional dissetena de la Llei 2/2021, del 29 de desembre, de mesures fiscals, financeres, administratives i del sector públic del Departament d'Educació.

Augment de l'oferta i de la taxa d'escolarització

La gratuïtat de l'i2 com una estratègia per a la mobilització de places autoritzades

La promoció de la gratuïtat a l'i2 es pot concebre com un mecanisme que, en primer terme, anima la demanda dels serveis per part de les famílies i que, conseqüentment, promou incentius polítics perquè els municipis puguin a disposició de les famílies el màxim nombre de places autoritzades, per evitar així un increment de la demanda no atesa a escala municipal.

L'anàlisi de la variació d'alumnes per curs abans de la introducció de la política i una vegada implementada aquesta descarta, però, que aquest increment sigui significatiu i, per tant, la gratuïtat no hauria impactat significativament en un increment de l'oferta disponible del servei.

No obstant això, i d'acord amb el sistema competencial actual, aquest fet podria atribuir-se al fet que la Generalitat no hagués autoritzat la creació de noves places prèviament i que, per tant, a posteriori, els ajuntaments no haguessin pogut posar-les a disposició de la ciutadania. Contràriament a aquest supòsit, les dades contingudes en *l'Informe d'impacte econòmic i social* (2022b) mostren com existeixen un total de 50.745 places autoritzades per la Generalitat per al curs 2020-2021 (darrera dada de places excedents publicada) que no es van cobrir, 27.822 de les quals de titularitat pública. Si bé és cert que l'esmentat curs es caracteritza per un context postpandèmic molt excepcional, la sèrie històrica ens dibuixa un ús del sistema d'escolarització entorn el 70%-73% de la seva capacitat o, dit d'una altra manera, unes 30.000 places excedents que no es mobilitzen. Malauradament, no es disposa d'informació per ubicar les places excedents per grups d'edat ni territori. Tanmateix, a partir de les dades dels alumnes pels darrers cursos i assumint com a constant la *capacitat màxima* del sistema en les 114.087 places autoritzades per al curs 2020-2021, podem estimar un total de 36.812 places excedents i l'ús del sistema en un 67,7% de la seva capacitat, molt lluny del 90% del curs 2010-2011, que coincidí amb moments àlgids de la natalitat.

TAULA 3**Places ofertes, totals i excedents, i percentatge d'ús del sistema.
Catalunya, cursos de 2013-2014 a 2022-2023**

	PLACES OFERTES	PLACES TOTALS	PLACES EXCEDENTS	PERCENTATGE D'ÚS
2022-2023	77.275	114.087	36.812*	67,7
2021-2022	71.224	114.087	42.863*	62,4
2020-2021	63.342	114.087	50.745	55,5
2019-2020	78.244	114.111	35.867	68,6
2018-2019	79.948	114.510	34.562	69,8
2017-2018	80.959	111.096	30.137	72,9
2016-2017	80.913	111.330	30.417	72,7
2015-2016	79.027	111.159	32.132	71,1
2014-2015	79.031	110.972	31.941	71,2
2013-2014	82.091	110.811	28.720	74,1
2012-2013	84.244	110.173	25.929	76,5
2011-2012	92.003	108.112	16.109	85,1
2010-2011	88.552	98.157	9.605	90,2

* Estimació de places no cobertes mantenint estable el nombre de les places totals per al curs 2020-2021.

Font: elaboració pròpia i dades de l'Informe d'Impacte Econòmic i Social (Dept. d'Educació. Generalitat de Catalunya, 2022b).

La gratuïtat i la taxa d'escolarització de l'i2

Malgrat aquest ús moderat de la capacitat d'escolarització del sistema, l'efecte de la gratuïtat en l'i2 representa un increment global de 4,4 punts percentuals, que concretament per a l'i2 suposa un augment de l'escolarització en 8,8 punts percentuals (8,4 a la pública i 0,4 a la privada).

TAULA 4**Taxes d'escolarització segons nivell i titularitat. Catalunya, cursos del 2021-2022 al 2022-2023**

NIVELL	CURS	POBLACIÓ	ALUMNES	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ	ALUMNES PÚBLICA	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ PÚBLICA	ALUMNES PRIVADA	TAXA D'ESCOLARITZACIÓ PRIVADA
Total 0-2 anys	2022-2023	176.944	77.275	43,7	52.229	29,5	25.046	14,2
	2021-2022	180.688	71.224	39,4	47.142	26,1	24.082	13,3
0 anys (i0)	2022-2023	57.332	6.726	11,7	4.288	7,5	2.438	4,3
	2021-2022	58.374	5.998	10,3	3.878	6,6	2.120	3,6
1 any (i1)	2022-2023	59.891	28.837	48,1	18.760	31,3	10.077	16,8
	2021-2022	59.261	26.734	45,1	17.753	30	8.981	15,2
2 anys (i2)	2022-2023	59.721	41.712	69,8	29.181	48,9	12.531	21
	2021-2022	63.053	38.492	61	25.511	40,5	12.981	20,6

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Estadística de l'ensenyament, Dept. d'Educació.

No obstant això, i tal com s'apuntava anteriorment, aquest increment s'ha de matisar pel context demogràfic. Això és, part d'aquest augment no es pot atribuir a un augment dels infants escolaritzats, sinó al descens continuat de la població de 0 a 2 anys. Tenint en compte aquest factor, l'increment net global que es podria atribuir a la gratuïtat seria de 3,3 punts percentuals, 2,8 punts a l'àmbit públic i 0,5 al privat.

Impacte sobre la naturalesa del servei

En termes financers, i d'acord amb les Memòries d'Educació, s'han executat un total de 63.376.087€ per a la cobertura de la gratuïtat en els centres de naturalesa pública per al curs 2022-2023 i el primer quadrimestre del curs 2023-2024 (Dept. d'Educació, Generalitat de Catalunya, 2023, 2024).

TAULA 5**Expedients tramitats de règim econòmic relatiu al finançament de la gratuïtat de l'i2**

EXPEDIENTS I CONCEPTE	IMPORT
Finançament de la gratuïtat d'i2 al 1r quadrimestre del curs 2022-2023, llars d'infants dels ens locals	16.833.600
Finançament de la gratuïtat d'i2 al 1r quadrimestre del curs 2022-2023, llars d'infants de la Generalitat	675.353
Finançament de la gratuïtat d'i2 del 2n i 3r quadrimestre del curs 2022-2023, llars d'infants dels ens locals	25.285.440
Finançament de la gratuïtat d'i2 del 2n i 3r quadrimestre del curs 2022-2023, llars d'infants de la Generalitat	1.350.706,66
Finançament de la gratuïtat d'i2, regularització del curs 2022-2023 i 1r quadrimestre del curs 2023-2024, per a llars d'infants dels ens locals	18.227.200
Finançament de la gratuïtat d'i2, regularització del curs 2022-2023 i 1r quadrimestre del curs 2023-2024, per a llars d'infants de la Generalitat	1.003.786,65
Total	63.376.087

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Estadística de l'ensenyament, Dept. d'Educació.

A partir d'aquesta despesa executada i del nombre d'alumnes, podem estimar que la despesa de finançar la gratuïtat de l'i2 global per al curs 2022-2023 va ser d'uns 52,5M€ per a la pública, i entorn 11M€ per a la privada (quantia que inclou els complements de les bonificacions de les de situacions de vulnerabilitat que aproximem amb els alumnes d'origen estranger), això és, uns 63M€ (una quantia inferior als 85,5M€ de la Valoració de l'Informe d'Impacte Econòmic i Social (2022)).⁷ La distribució d'aquesta despesa es concentraria, doncs, fonamentalment, a les llars bressols de naturalesa pública, on un 70% de l'alumnat rebria un 80% de la despesa, mentre que a la privada, amb un 30% de l'alumnat, es rebria el 15% de finançament restant.

7. Aquests 85,5M€ es distribuïen entre 34 i 58M€ a les llars de titularitat municipal i entre 1,9 i 2,5M€ a les del Departament, i entre 23,8 i 25,2M€ a les de naturalesa privada.

Impacte sobre la incorporació de la infància amb major necessitat

En primer terme, cal assenyalar que per augmentar l'impacte de la mesura en clau redistributiva caldria haver-la acompanyat d'altres mesures com la reserva de places per a famílies en situació de major vulnerabilitat (Mayordomo Martínez, 2021) o haver introduït criteris que les afavorissin en el procés d'admissió. I és que, malgrat que pràcticament dos terços dels municipis de la demarcació de Barcelona tenen delegades les competències del procés de preinscripció i admissió d'infants (Diputació de Barcelona, 2023b), són molt pocs els ajuntaments que finalment opten per modificar el procediment d'admissió de la Generalitat, al qual s'atribueixen solament 15 punts a les famílies beneficiàries de la Renda Garantida de Ciutadania⁸ (Resolució EDU/464/2022, del 24 de febrer, per la qual s'aproven les normes de preinscripció i matrícula d'alumnes als centres del Servei d'Educació de Catalunya i altres centres educatius, en els diversos ensenyaments sostinguts amb fons públics, per al curs 2022-2023, 2022) i afavorir la presència de les famílies amb més necessitats socioeconòmiques.

En la mateixa línia, la despesa derivada de les quotes fixes i els preus públics de la resta de nivells i serveis complementaris tenen un efecte dissuasiu i regressiu; però, fins i tot en aquells municipis que apliquen la tarifació social, l'efecte no és clar. Així, mentre pràcticament quatre de cada deu municipis de la província fixen els preus dels serveis en funció de la capacitat econòmica de les famílies usuàries (ascendeix a més de la meitat si considerem els municipis de més de 20.000 habitants), només el 40% ho apliquen també al servei de menjador i el 30% a altres serveis (Diputació de Barcelona, 2023b), cosa que redueix o inclús elimina el potencial redistributiu d'aquesta política (Navarro Varas, 2022).

.....

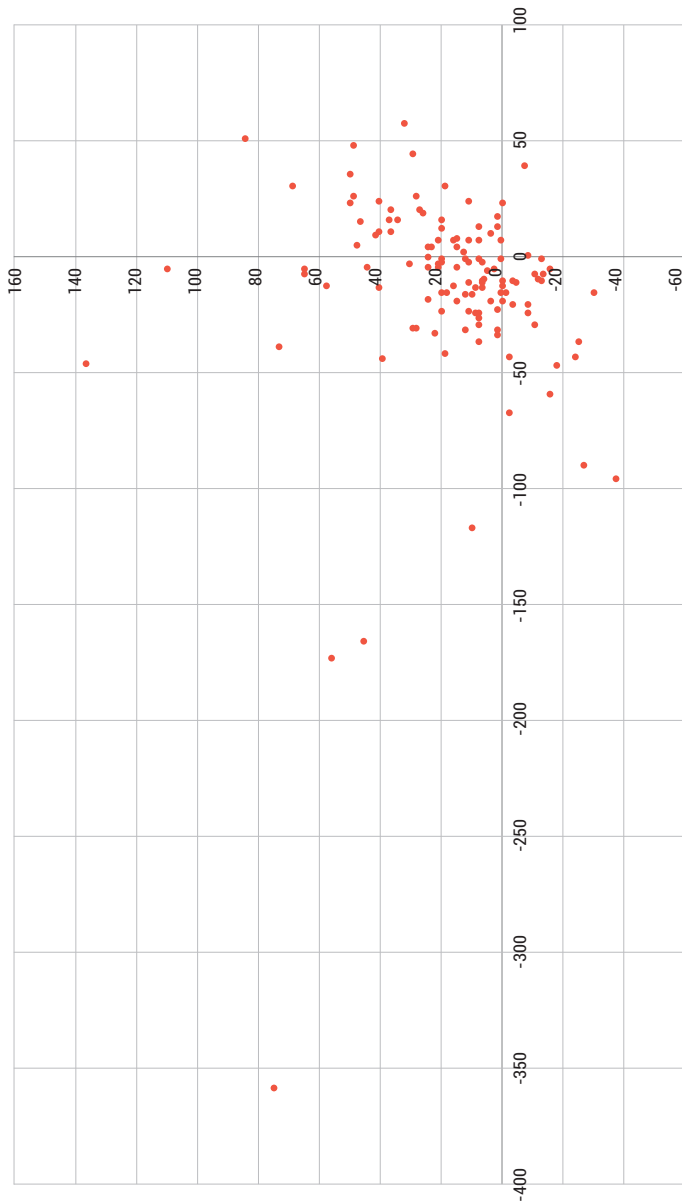
8. El nombre de famílies beneficiàries de la Renda Garantida de Ciutadania que accedeixen a les escoles bressol constitueixen un percentatge molt petit amb relació a la població en risc de pobresa (Navarro-Varas i Porcel, 2020). A la ciutat de Barcelona no arriben al 2% les sol·licituds de places públiques que aporten puntuació als criteris generals per motiu de ser beneficiaris de la Renda Garantida de Ciutadania o l'Ingrés Mínim Vital (Institut Municipal d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, 2023).

Impacte sobre l'equitat territorial

Malgrat que la introducció de la gratuïtat no ha anat acompanyada d'un increment significatiu de l'oferta disponible, i existeix una gran variabilitat entre municipis, la distribució de nous alumnes manté una relació positiva (de diversa força) amb la mida poblacional i competencial dels municipis, exceptuant aquells municipis entre 50.000 i 70.000 habitants en què la relació és lleugerament negativa. Així, gairebé el 40% d'aquests nous alumnes s'ubiquen en uns municipis d'entre 20.000 i 50.000 habitants, seguit pels municipis de menys de 20.000 i més de 70.000 que representen el 28,5% i el 27,8%, respectivament. En el cas dels municipis d'entre 50.000 i 70.000 habitants, és on actualment no s'estan mobilitzant places, ja que només s'incrementen un total de 99 places, cosa que representa menys del 5% del total. A més, aquest increment d'alumnes no es correspon amb la dinàmica demogràfica dels infants de 2 anys del municipi, i això posa en relleu que cal aprofundir en la capacitat planificadora i d'execució del servei (Gràfic 6). Finalment, cal assenyalar que fonamentalment es produeix en la franja més poblada de la costa i en alguns punts interiors i que, per tant, cal mobilitzar l'oferta de places en territoris interiors (Figura 1).

GRÀFIC 6

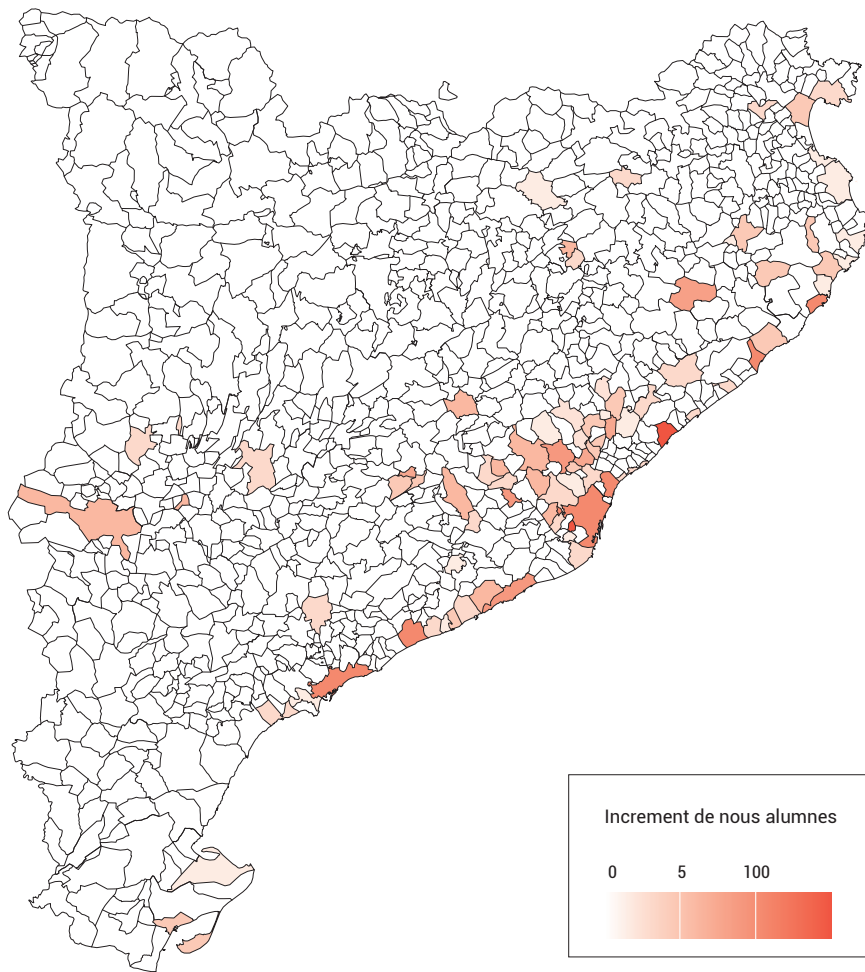
Variació d'alumnes d'i2 segons variació d'infants de 2 anys (absoluts). Catalunya, curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Estadística de l'Ensenyament, Dept. d'Educació, i de l'IDESCAT.

FIGURA 1

Variació territorial d'alumnes d'i2. Catalunya, curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Estadística de l'ensenyament, Dept. d'Educació.

La creació de noves places per via del fons Next Generation

Més enllà de la gratuïtat de l'i2, l'altra palanca de canvi del sistema han estat els 90 milions d'euros del *Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència* (fons europeus Next Generation) que l'Estat i la Generalitat han posat a disposició dels ens locals (Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Exterior i Unió Europea, 2023) i amb els quals es preveia crear 10.884 noves places públiques.⁹

A l'espera de la darrera convocatòria prevista per al setembre de 2024, només s'han sol·licitat 1.835 places per un import total de 14,6M€, dels quals 13 milions es dedicaran a infraestructura i únicament 1,5 milions a cobrir la despesa de funcionament del servei. Malgrat que el Ministeri d'Educació assenyala que els fons es prorrogaran fins al desembre de 2025 (EDUCO, 2023), la manca de sostenibilitat econòmica més enllà del finançament conjuntural extern rebut dels fons europeus pot ser una de les principals explicacions de la baixa concurrència de les convocatòries. I és que en aquest primer impuls en la construcció d'infraestructura, els municipis hauran de realitzar una aportació financera estable posterior que els representa el 2,9% del pressupost, i suportar el 44,3% del finançament real del servei (Diputació de Barcelona, 2023a) per prestar, recordem-ho, un servei de caràcter no obligatori.

Des d'una perspectiva competencial, els municipis amb menys de 20.000 habitants, i bàsicament d'àrees rurals i densitat poblacional molt baixa, són els que més es beneficien d'aquesta iniciativa (el 85% de les subvencions), mentre que els ens locals d'entre 20.000 i 50.000 habitants representen el 8% de les subvencions, i el 7% els municipis de major grandària i densitat poblacional de Catalunya. Així mateix, si anteriorment assenyalàvem que els municipis entre 50.000 i 70.000 habitants és on

9. Recordem que les places excedents per al curs 2022-23 s'estimaven a la Taula 3. Places ofertes, totals i excedents, i percentatge d'ús del sistema. Catalunya, cursos del 2013-2014 al 2022-2023.

actualment s'estaven mobilitzant menys places, cal remarcar que fins a aquest moment cap municipi d'aquestes característiques ha concorregut a les diferents convocatòries.

En termes d'import per plaça sol·licitada, es posa en relleu la gran variabilitat de l'import sol·licitat, essent la mitjana de 6.289€ (però pot arribar als 10.195€ que la normativa estableix com a import màxim), una quantia mitjana que s'aproxima força als 6.793€ de despesa unitària corrent per alumne que calculava la Diputació de Barcelona (2023a). La gran variabilitat municipal de despesa corrent per alumne (que posteriorment es tradueix en una gran variabilitat del preu públic municipal) és un dels principals factors diferencials del sistema.

El finançament del servei

A l'Acord marc per finançar el cost que té per a les famílies l'escolarització d'infants a i2 a les llars d'infants i a les escoles bressol de titularitat municipal (2022a), el Departament d'Educació estableix de manera fixa i estandarditzada per a tots els ens locals una aportació de 3.200€ per infant d'i2 (1.600 d'aportació regular al primer cicle d'infantil, més els 1.600 que fins aleshores suportaven les famílies), una xifra que, d'acord amb l'estudi 15a edició del Cercle de comparació intermunicipal d'escoles bressol (Diputació de Barcelona, 2020) i el mateix Acord, suposa una cobertura superior al 85% de la despesa unitària per alumne del segon cicle d'infantil, estimat per a aquell any en els 3.734,51€. No obstant això, aquesta aportació es troba per sota de la despesa corrent de les llars d'infants del Departament, en què la cobertura es redueix fins al 68%, i de la despesa del servei d'escolarització mitjana calculada per diversos anys per la Diputació, una cobertura que oscil·la del 52,4% al 67,6%. A més, a aquest cost cal afegir-hi la despesa que es deriva del servei que inclou el personal o els béns que es requereix per al seu funcionament. Quan es fa aquesta operació, i d'acord amb les dades posteriors de la Diputació de Barcelona, la cobertura de l'aportació oscil·la entre un 45,4% i un 54,3%, un diferencial que, un cop

restats els serveis complementaris de menjador i acollida, majoritàriament han de sufragar els ens locals. Cal assenyalar, però, que la variabilitat de la despesa és molt gran segons els nivells del primer cicle a causa de les diferents ràtios d'infants per aula. En la darrera edició de l'estudi 18a edició del Cercle de comparació intermunicipal d'escoles bressol (Diputació de Barcelona, 2023a) se'n fa una estimació mitjana per curs i se situa la despesa de l'i2 en 4.714,1€ (enfront dels 12.429,8€ per l'i0 i 7.060,2€ per l'i1) una xifra que afina més a la realitat de l'i2 i que situa la taxa de cobertura de l'aportació del Departament en el 67,9% del cost.

Aquest model planteja dos problemes. D'una banda, és estàtic i no contempla l'increment de preus associat al cicle econòmic actual. En aquest mateix estudi de la Diputació de Barcelona, es constata un increment tant en la despesa d'escolarització (5.721€), com en la despesa unitària per alumne (6.793€); una despesa que malgrat significar una reducció respecte a l'any anterior (6.102,5€ i 7.046,8€ respectivament) anirà reduint la proporció de la despesa de 1.600€ per plaça realitzada pel Departament al llarg del període 2022-2029. De l'altra, aquest fet pot tenir un impacte negatiu en l'augment de les places que ofereixen els municipis que malgrat tenir més places autoritzades es poden veure desincentivats a fer-ho, ja que n'hauran d'assumir la gestió i despesa del personal, les despeses derivades de béns i serveis, i les despeses dels serveis complementaris. Aquesta taula mostra que gran part del servei és suportat pels ajuntaments (Diputació de Barcelona, 2023a):

TAULA 6

Despesa unitària del servei, per alumne i preu suportat per la família de l'escola bressol

	DESPESES UNITÀRIAS CORRENTS DEL SERVEI (sense funcionament del servei ni serveis complementaris) ¹		DESPESA UNITÀRIA CORRENT PER ALUMNE ²		TAXA D'ESCOLA-PÚBLICA	DESPESES DE LES FAMÍLIES	
	Estimació mitjana del cost (€)	Cobertura de l'aportació (%)	Estimació mitjana del cost	Cobertura de l'aportació (%)		Despesa del servei de menjador	Quota mensual del servei d'escola bressol (€)
Cost per analogia a l'educació infantil de segon cicle i de l'educació primària*	3.734,5	–	–	–	–	–	–
Llars d'infants del Departament d'Educació* (Dept. d'Educació Generalitat de Catalunya, 2022a)	4.690	68,2	–	–	–	–	**153,3
Diputació de Barcelona – 2019***	4.734	67,6	5.892,3	54,3	–	131	164
Diputació de Barcelona – 2020***	5.311,2	60,3	5.996,1	53,4	–	132	166
Diputació de Barcelona – 2021***	6.102,5	52,4	7.046,8	45,4	–	127	165
Diputació de Barcelona – 2022****0	5.721,9	–	6.792,9	47,1	4.714,1	125	163
Proposta de finançament de l'Acord marc*	4.800€ (3.200€ Dep. Educació + 1.600€ Ajustament)	–	–	–	–	131	164

¹ La despesa unitària corrent de servei educatiu per alumne no inclou despeses derivades del funcionament del servei que són competència municipal, ni tampoc despeses derivades de serveis complementaris com servei de menjador, acollida o altres.

² La despesa unitària corrent per alumne inclou les despeses pel servei educatiu (Capítols pressupostaris 1, 2 i 4), els serveis complementaris (menjador, acollida, permanència i casals) i altres despeses de serveis d'atenció a la infància i a les seves famílies i al personal tècnic.

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Acord marc per finançar el cost que té per a les famílies l'escolarització d'infants a 12 a les llars d'infants i a les escoles bressol de titularitat municipal, i també per avançar cap a la incorporació del finançament del primer i segon curs del primer cicle d'educació infantil (0 i 11)*, l'Informe d'Impacte Econòmic i Social**, les edicions Cercles de comparació intermunicipal d'escoles bressol de la Diputació de Barcelona del 2020 al 2023****.

TAULA 7

Distribució de la despesa real de l'escola bressol (%)

ANY	APORTACIONS PER PART DE		
	Altres institucions	Ajuntament	Famílies
2019	14,3	48,7	37
2020	24,2	54,2	21,6
2021	24	47,1	28,9
2022	26,9	44,3	28,8

Font: Diputació de Barcelona (2023) 18a edició del Cercle de comparació intermunicipal d'escoles bressol.

Estimació de places a mobilitzar per complir els objectius l'any 2025

Davant de les limitacions de les darreres polítiques implementades a Catalunya i analitzades als epígrafs anteriors, a continuació identifiquem i localitzem les places que caldria mobilitzar per tal d'assolir els objectius relatius a l'escolarització l'any 2025. Com s'assenyala quan es fa referència a l'equilibri territorial, en l'actualitat ja hi ha municipis que assoleixen les taxes d'escolarització definides per la directiva europea tant per l'i1¹⁰ com per l'i2.¹¹ Malgrat això, s'estima que caldria mobilitzar un total de

.....

10. 289 municipis amb menys de 20.000 habitants; 16 amb la població entre 20.000 i 50.000 (Sant Quirze del Vallès, Banyoles, les Franqueses del Vallès, Vilassar de Mar, Masnou, Valls, Castellar del Vallès, Molins de Rei, Sant Andreu de la Barca, Barberà del Vallès, Sant Joan Despí, Olot, Igualada, Sant Feliu de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Gavà); 4 amb la població entre 50.000 i 70.000 (Castelldefels, el Prat de Llobregat, Granollers, Cerdanyola del Vallès), i 3 de més de 70.000 (Sant Cugat del Vallès, Girona, Barcelona).

11. 289 amb menys de 20.000; 15 entre 20.000 i 50.000 habitants (les Franqueses del Vallès, Vilassar de Mar, Sant Feliu de Guíxols, Valls, Castellar del Vallès, Santa Perpètua de Mogoda, Molins de Rei, Sant Andreu de la Barca, Martorell, Barberà del Vallès, el Vendrell, Igualada, Sant Feliu de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Gavà); 2 entre 50.000 i 70.000 (el Prat de Llobregat, Cerdanyola del Vallès), i 1 amb més de 70.000: Sant Cugat del Vallès.

9.604 places de les més de 36.000 excedents actuals: 4.154 a l'11 i 5.450 a l'12. Un terç d'aquestes, es localitzarien als municipis de més de 70.000 habitants (37%) i als de menys de 20.000 (34%), una quarta part als municipis entre els 20.000 i els 50.000 (26%) i la resta als municipis entre els 50.000 i els 70.000 (3%).

TAULA 8

Nombre de places estimades per assolir els objectius de la GIE 2025 segons grups d'edat i grandària municipal

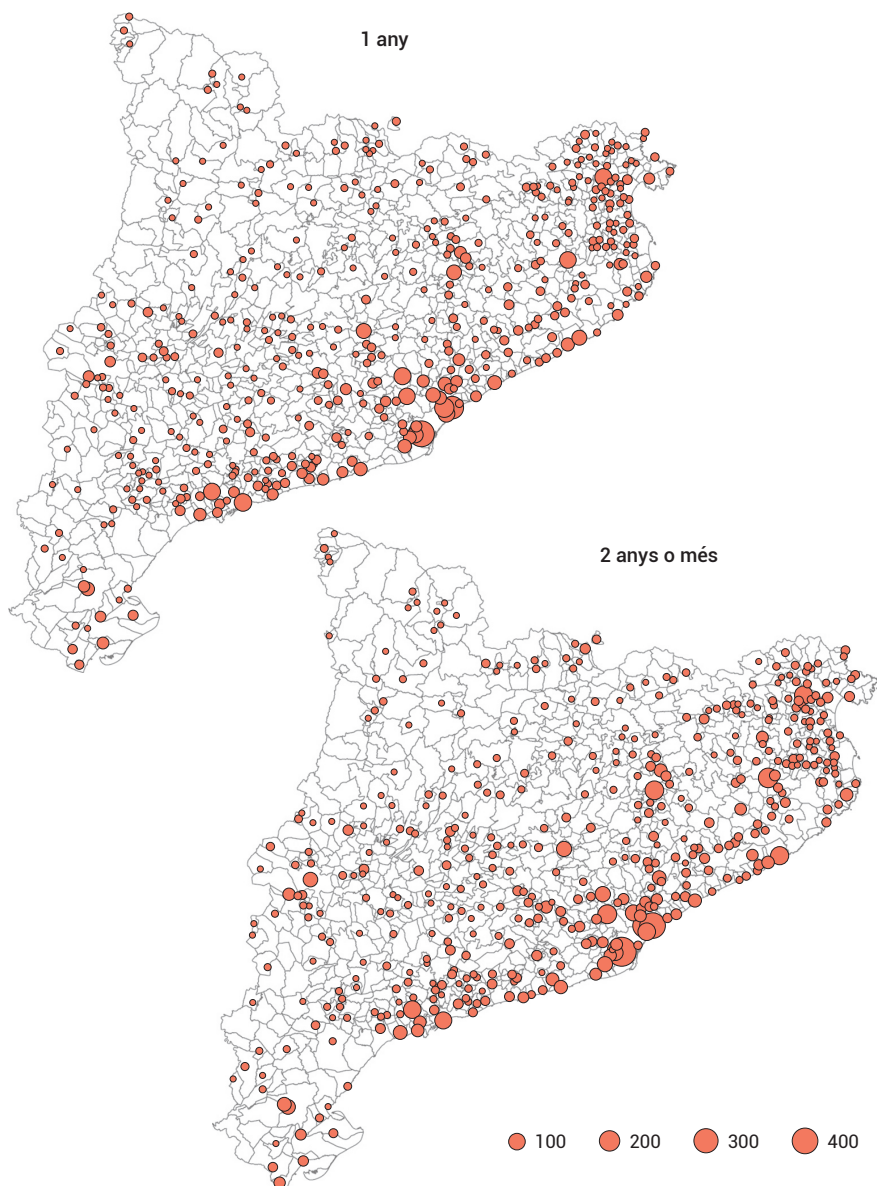
MIDA POBLACIONAL DEL MUNICIPI	I1	I2
Menys de 20.000	1.407	1.852
Entre 20.000 i 50.000	1.064	1.484
Entre 50.000 i 70.000	129	148
Més de 70.000	1.554	1.966
Total	63.376.087	63.376.087

Font: Diputació de Barcelona (2023) 18a edició del Cercle de comparació intermunicipal d'escoles bressol.

A escala territorial, el Barcelonès concentra una cinquena part de les places a mobilitzar (22,4%, això és 2.154), 853 de les quals s'ubiquen a l'Hospitalet de Llobregat, 610 a Badalona i 453 a Santa Coloma de Gramenet. La següent comarca, a molta distància, és el Vallès Occidental (8,2%, 787 places), on Rubí requereix 254 places; el Baix Llobregat (6,39%, 614 places) i, fora de l'àrea Metropolitana, l'Alt Empordà (550 places, 251 de les quals pertanyen a Figueres), la Selva (506) i el Tarragonès (503), on 237 són de Tarragona. A banda dels municipis apuntats, cal posar en relleu la necessitat de 275 places a Salt, 236 a Reus o 232 a Sant Adrià de Besòs, així com 222 a Vic o 210 a Lloret de Mar.

FIGURA 2

**Necessitat de places municipals per a l'assoliment dels objectius
de cobertura d'í1 i í2 a Catalunya per al 2025**

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Educació.

Propostes i recomanacions

Tal com hem vist, existeix una gran variabilitat respecte a l'oferta disponible, els costos corrents de les places i les accions que s'impulsen per incorporar els estrats més vulnerables al servei. A continuació agrupem un seguit de propostes per aprofundir en la governança multinivell del sistema i un conjunt de recomanacions dirigides a modificar alguns elements del model de prestació del servei.

Transformació del model de governança del primer cycle d'educació infantil

L'assoliment dels objectius de la GIE ha posat sobre la taula els límits de l'actual model de governança multinivell en què, d'una banda, l'autonomia local es troba encotillada per un finançament inadequat per exercir-la; i, de l'altra, l'exercici d'aquesta autonomia limita el desplegament de l'oferta educativa arreu del territori i la possibilitat de fer efectius uns mínims comuns que garanteixin l'equitat territorial i social.

Pacte nacional per a l'escolarització del primer cycle d'educació infantil

L'escolarització del primer cycle d'infantil és, en primer terme, una qüestió de voluntat política. Per fer front a l'atzucac actual i avançar cap a la universalització i gratuïtat del servei es fa necessària la construcció i formalització d'un consens polític sobre els objectius a curt (fites de la GIE per al 2030), mitjà i llarg termini. D'una banda, cal donar resposta als interessos i necessitats dels agents actuals; i de l'altra, incorporar agents que poden ser rellevants per a la política educativa, com per exemple les diputacions. Aquesta aposta mancomunada s'ha de formalitzar en un pacte nacional per a l'escolarització del primer cycle de l'educació infantil, que situï el repte a les agendes de tots els actors del país. A més, i en la línia del que s'apunta en el conjunt de textos normatius vigents, aquest consens ha de prioritzar l'acció equitativa i, per tant, més que

estendre la gratuïtat, caldrà avançar cap a la universalitat, desenvolupant l'oferta disponible i garantint-hi la incorporació dels infants amb més necessitats.

El mapa de places autoritzades 2025-2030: planificar l'oferta educativa de primer cicle d'infantil

Paral·lelament, l'operacionalització del pacte s'expressa amb l'actualització del mapa escolar en què, a partir d'una avaluació de necessitats a curt, mitjà i llarg termini, es localitzen el conjunt de places autoritzades de la Generalitat i així garantir l'equitat territorial i social, i prioritzar l'assoliment dels objectius per al 2030.

Un contracte programa: cap a un nou model de finançament

El model de finançament actual basat en els tres terços limita substancialment la capacitat d'ampliar l'oferta pública. La incorporació financera estable de les diputacions significaria un impuls a la política i, alhora, permetria que els ens locals tinguessin més capacitat per exercir la seva autonomia i executar polítiques pròpies com establir la intensitat de la tarifació social, la distribució en el territori de la reserva de places per a aquells infants amb més necessitats, la garantia d'àpats saludables de forma gratuïta o altres serveis complementaris com els serveis d'ampliació horària, entre d'altres.

Aquest nou model de finançament, formalitzat a través d'un contracte programa, ha de tenir en compte els costos diferencials de cada curs educatiu i integrar els costos territorials diferencials, i avançar cap a un preu públic homologat que eviti traslladar la variabilitat de la despesa corrent per alumne als ens locals i l'existència de diferències interterritorials en les quotes que suporten les famílies.

Desenvolupament normatiu d'uns mínims comuns per al conjunt del territori: la revisió del reglament dels criteris d'accés i preus a les famílies i garantia dels trams inferiors

Per tal d'afavorir la incorporació de l'alumnat amb més necessitats, cal revisar els criteris de puntuació contemplats al model d'admissió a les llars d'infants públiques de la Generalitat i fer-lo més sensible a les necessitats de vulnerabilitat social, cultural o econòmica de la ciutadania. En aquest mateix sentit, cal avançar cap a una homologació de quotes dels serveis complementaris, de manera que es defineixi un model de reglamentació marc de la tarifació dels serveis complementaris que estableixi unes condicions comunes per als trams de renda inferiors i que els municipis puguin ajustar els llindars superiors segons les seves característiques socioeconòmiques.

Suport tècnic interadministratiu a l'increment de l'oferta disponible

Malgrat l'assistència tècnica per part del Departament d'Educació als ens locals interessats, la línia de finançament dels NextGenerationEU es caracteritza per una baixa concurrència. Aquesta situació pot explicar-se per la manca de disponibilitat del personal municipal; per tant, caldria que aquesta coordinació interadministrativa ampliada (diputacions, consells comarcals, consorcis o mancomunitats), oferís suport tècnic al procés de disseny, planificació i avaluació del servei i avancés en el modelatge d'elements per a la millora continua de la seva gestió. El paper que està desenvolupant la Diputació de Barcelona en el suport als municipis és pioner en aquest sentit.

Aquesta col·laboració supralocal pot resultar especialment fructífera en els territoris amb menor població, on la integració de polítiques pot representar una oportunitat en l'impuls de mancomunar serveis i afrontar necessitats de diversos municipis.

Nous protagonistes en la provisió del servei

Actualment la Generalitat representa un percentatge més aviat marginal en la provisió de llars d'infants. En el passat, però, aquesta va contribuir

de forma molt destacada a la provisió de l'oferta en determinats territoris, i garantia que l'escolarització de la petita infància es feia efectiva. Davant del repte actual, en què els objectius d'escolarització impliquen augmentar la capacitat de l'ús del sistema educatiu, els ens supralocals podrien apostar, d'acord amb els municipis, per la provisió directa del servei per garantir que es redueix el nombre de places excedents en aquells territoris on existeix major necessitat social del servei.

Definir i avaluar els estàndards

Quan es parla de la capacitat compensadora de l'escola bressol, cal fer referència necessàriament a la qualitat del servei. Aquest és un factor que sovint es troba absent dels debats del model de provisió o, de forma subsidiària, es limita a qüestions de recursos humans o a les característiques de la infraestructura o dels béns que formen el servei, i en canvi s'obvia un debat sobre els programes d'intervenció i la seva capacitat de promoció del capital social i cultural.

Per fer-ho, d'una banda, cal incorporar un model de formació estable que promogui les habilitats professionals i els ofereixi més recursos per intervenir en una societat canviant; de l'altra, cal avançar en el disseny i l'avaluació dels programes i accions d'intervenció. En aquesta línia resulta particularment rellevant la incorporació de la provisió privada.

Model de prestació de servei

A continuació abordem algunes qüestions sobre la concepció dels serveis que entenem que impacten en la millora d'aquest.

Ecosistema: les escoles bressol com a espai de referència per a la criança

Els professionals que treballen en un territori han de definir estratègies conjuntes per informar, orientar i acompanyar el procés de criança, i per fer-ho l'escola bressol és un espai de referència. No obstant això, pot ser-ho

més encara si incorpora en el seu espai programes d'acompanyament a l'embaràs, serveis socioeducatius de 0 a 3 anys (garantits per la cartera de serveis socials), espais familiars, ludoteques, serveis de canguratge municipal, programes de millora de les habilitats parentals o d'intercanvi de béns i serveis, per posar alguns exemples. En l'àmbit professional, això implica que ha de ser capaç d'impulsar programes i accions amb la resta de professionals del territori, especialment amb serveis socials i pediatria; mentre que en l'àmbit social ha d'obrir-se a entitats i activitats del municipi, desbordar la concepció de l'escola bressol com a equipament unifuncional i concebre's com a infraestructura social d'un territori determinat.

Així mateix, en aquells territoris de caràcter més rural, el servei ha de trencar amb el seu caràcter de provisió estable en un lloc determinat i concebre's com un servei que es proveeix amb un conjunt de professionals i que té un caràcter itinerant en diversos equipaments en què es garanteixen les condicions estructurals, malgrat que no hagi estat formalitzat pròpiament com a escola bressol.

Un servei més flexible

Una de les dificultats del procés de criança és fer front a la conciliació, especialment si es treballa en uns horaris o situacions laborals canviants, o a les situacions sobrevingudes. Per afrontar aquestes situacions, la llei estableix que en el primer cicle de l'educació infantil s'han d'adoptar mesures de flexibilitat que permetin d'adaptar-se a les necessitats dels infants i de les famílies, i s'han de poder adoptar diversos models d'organització, funcionament i assessorament que permetin conciliar amb la vida laboral la responsabilitat primordial de les famílies en la criança i l'educació de llurs fills (art. 56.5 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació). Repensar la provisió i ampliar la cobertura horària garantirà la participació de famílies que fins ara no poden incorporar-s'hi.

Un servei que impliqui i acompanyi la família

La família té un paper determinant en el desenvolupament dels infants i en el seu procés de creixement. Cal que les escoles bressol assumeixin

com a objectiu integrar-les com a agent actiu, oferint una millora de les seves capacitats parentals i la interrelació entre aquestes, i desenvolupant el potencial comunitari que té la criança.

Bibliografia

- BAYONA-I-CARRASCO, J. i DOMINGO, A. (2024). «Descendientes de inmigrantes nacidos en España: ¿hacia una integración segmentada?». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, vol. 187, p. 25-44. <https://doi.org/10.5477/cis/reis.187.25-44>.
- BLASCO, J. (2017). *De l'escola bressol a les polítiques de primera infància: L'educació i cura de primera infància a Catalunya* (1a ed.). Fundació Jaume Bofill.
- BONOLI, G., CANTILLON, B. i VAN LANCKER, WIM. (2017). «Social investment and the Matthew Effect. Limits to a strategy». A A. Hemerijck (Ed.), *The Uses of Social Investment*. Oxford University Press.
- CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL. (2024, 26 de juny). *Informe 03/2024 Derechos, calidad de vida y atención a la infancia*. Consejo Económico y Social. https://www.ces.es/documents/10180/5299170/INFORME_03_2024_INFANCIA.pdf/06345f02-7d44-fa49-a78f-0db0619e0b88.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. (2023a). *18a edició del Cercle de comparació intermunicipal d'escoles bressol* (p. 122). Diputació de Barcelona. <https://www.diba.cat/documents/94105123/360774946/ResultatsCCI-2022-Bressol-LLD.pdf/aea87392-d837-e33b-3965-edf74ee7450a?t=1702460710048>.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. (2023b). *Panel d'escoles bressol municipals a la província de Barcelona. VI Edició. Curs 2021-2022*. https://www.diba.cat/documents/d/oel/emb-panel_2021-22.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA, À. d'Educació, Esports i Joventut. (2020). *15a edició del Cercle de comparació intermunicipal d'escoles bressol*. Diputació de Barcelona. <https://www.diba.cat/documents/113226/217769218/CCI-Bressol-2020.pdf/2ecc40c6-d470-36fb-6831-0bf2dd639602?t=1611670600471>.

- EDUCO. (2023). *Financiación para la Educación de la primera infancia. Avances del Programa del Ministerio de Educación para la creación de plazas públicas de Educación Infantil de 0 a 3 años*. https://educoweb-media.blob.core.windows.net/educowebmedia/educospain/media/docs/publicaciones/2023/financiacion_educare.pdf.
- EUROPEAN COMMISSION. (2022). *Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones sobre la Estrategia Europea de Cuidados*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=COM:2022:440:FIN>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, Dept. d'Economia i Hisenda (2022). *Valoració de l'Informe d'Impacte Econòmic i Social*. https://economia.gencat.cat/web/.content/70_analisi_finances_publicues_avaluacio_politiques_publicues/informes/informe-complet-iniciativa/2022/nota-valorativa-0-2.pdf.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, Dept. d'Educació. (2022a). *Acord marc per finançar el cost que té per a les famílies l'escolarització d'infants a i2 a les llars d'infants i a les escoles bressol de titularitat municipal, i també per avançar cap a la incorporació del finançament del primer i segon curs del primer cicle d'educació infantil (i0 i i1)*. <https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/actualitat/gratuïtat-infantil2/010422-acord-marc-financament-i2.pdf>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, Dept. d'Educació. (2022b). *Informe d'impacte Econòmic i Social*. Generalitat de Catalunya.
- GENERALITAT DE CATALUNYA Dept. d'Educació. (2023). *Memòria del Departament d'Educació 2022*. Departament d'Educació.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, Dept. d'Educació. (2024). *Memòria del Departament d'Educació 2023*. Departament d'Educació. <https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/memoria-activitat-departament/memoria-2023/memoria-2023.pdf>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, Departament d'Acció Exterior i Unió Europea. (2023, 17 de març). Educació publica la convocatòria destinada al finançament d'infraestructures, equipament i funcionament de les noves places del primer cicle d'educació infantil en centres públics.

- Departament d'Acció Exterior i Unió Europea*. http://exteriors.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/afers_exteriors/ue/fons_europeus/details/noticia/20230130_educacio-1-2-anys.
- GOBIERNO DE ESPAÑA. (2022, 6 de juliol). *Plan de Acción Estatal para la Implementación de la Garantía Infantil Europea (2022-2030)*. https://www.mdsocialesa2030.gob.es/derechos-sociales/infancia-y-adolescencia/docs/PlanAccion_MAS.pdf.
- GOBIERNO DE ESPAÑA. (2023, setembre). *Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia. Componente 21. Modernización y digitalización del sistema educativo, incluida la educación temprana de 0-3 años*. https://planderecuperacion.gob.es/sites/default/files/2023-10/0310203_adenda_plan_de_recuperacion_componente21.pdf.
- IDESCAT. (2024). *Estadística de naixements. Dades provisionals. 2023*. Idescat. <https://govern.cat/govern/docs/2024/07/03/09/54/21cdaaca-d2c5-43d8-8797-3dab1e342e54.pdf>.
- KULIC, N., SKOPEK, J., TRIVENTI, M. i BLOSSFELD, H.-P. (2019). «Social Background and Children's Cognitive Skills: The Role of Early Childhood Education and Care in a Cross-National Perspective». *Annual Review of Sociology*, vol. 45, núm. 2019, p. 557-579. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073018-022401>.
- LEÓN, M., PALOMERA ZAIDEL, D., IBÁÑEZ GARZARÁN, Z., MARTÍNEZ VITRO, L. i GABALDÓN, D. (2022). «Entre la equidad y la conciliación: similitudes y disparidades en el diseño institucional del primer ciclo de educación infantil en España». *Papers. Revista de Sociologia*, vol. 107, núm. 3, e3084. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.3084>.
- LEY ORGÁNICA 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación, Pub. L. No. Ley Orgánica 3/2020, BOE-A-2020-17264 122868 (2020). <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3>.
- LLEI 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, 5422 (2009). <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2009/07/10/12>.
- MAYORDOMO MARTÍNEZ, E. (2021, 21 d'octubre). *Un ecosistema per a la mobilitat social en la petita infància (0-3)*. Fundació Bofill. <https://>

fundaciobofill.cat/blog/un-ecosistema-per-a-la-mobilitat-social-en-la-petita-infancia-0-3.

NAVARRO-VARAS, L. i PORCEL, S. (2020). *Avaluació de la tarifació social a les escoles bressol municipals de Barcelona: una anàlisi en clau d'equitat social*. Institut Metròpoli. <https://www.institutmetropoli.cat/wp-content/uploads/2021/12/Tarifacio-social-EBM-Barcelona.pdf>.

NAVARRO VARAS, L. (2022). «La importancia del coste de los servicios de educación y atención de la primera infancia en la ocupación laboral femenina de la metrópolis de Barcelona». *Papers. Revista de Sociologia*, vol. 107, núm. 3, p. e3076, e3076. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.3076>.

NAVARRO-VARAS, L., PORCEL, S., EL KABIRI, I., GÓMEZ, N., MORCILLO, R. i SÁNCHEZ, A. (premsa). *Infàncies desiguals a la ciutat de Barcelona: Condicions de vida de la població infantil més enllà de la pandèmia*. Ajuntament de Barcelona.

RECOMENDACIÓN (UE) 2021/1004 del Consejo de 14 de junio de 2021 por la que se establece una Garantía Infantil Europea. 2021/1004 (2021). <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-L-2021-80844>.

RESOLUCIÓ EDU/464/2022, del 24 de febrer, per la qual s'aproven les normes de preinscripció i matrícula d'alumnes als centres del Servei d'Educació de Catalunya i altres centres educatius, en els diversos ensenyaments sostinguts amb fons públics, per al curs 2022-2023, 8615 (2022).

Agraïments

Agraïm la participació en el seminari de contrast i les aportacions fetes al contingut d'aquest capítol de l'Anuari 2024 a un nodrit grup de persones expertes. Elles són: Alícia Aguilera Martínez, Jaume Blasco, Marcel·lina Bosch Costa, Joan Cella Ollé, Jordi Collet, Daniel Gabaldón Estevan, Lucía Martínez Virto, Alejandro Paniagua Rodríguez, Laia Pineda, Núria Rajadell Puiggros i Manuel Ángel Río Ruiz.

Actualment l'escola bressol es troba al centre del debat polític. D'una banda, això es deu al fet que representa el recurs més estès en l'atenció a la petita infància. De l'altra, l'evidència la situa com un dispositiu que contribueix significativament a garantir la igualtat d'oportunitats. En el context de descens demogràfic actual, Catalunya ha apostat per estendre'n la gratuïtat com un mecanisme per consolidar una participació social més significativa dels estrats més vulnerables. Alhora, la Unió Europea ha mobilitzat recursos per assolir uns mínims en la seva cobertura.

En l'article se situa l'escola bressol en el seu disseny competencial i es dibuixen la dinàmica i l'estat actual des de la perspectiva de la naturalesa pública o privada, des d'una òptica d'equitat social i des d'una perspectiva d'equilibri territorial. Seguidament, s'analitzen els efectes de les polítiques públiques impulsades en la seva transformació. En concret, s'avalua l'aposta de la Generalitat de Catalunya per oferir gratuïtament el darrer curs del primer cicle de l'educació infantil (i2) i s'examina l'impacte dels fons europeus en la mobilització de places públiques. Finalment, les autores detallen algunes recomanacions adreçades a millorar la governança del sistema i a ampliar-ne la capacitat i l'impacte. A més, es plantegen algunes consideracions en relació amb el model de prestació del servei.

Lara Navarro-Varas

Investigadora en infància i polítiques socials, doctora en Sociologia per la UAB.

Eloi Mayordomo

Polítòleg expert en serveis socials, infància i participació.